

USNESENÍ

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Jana Čížka a Mgr. Karla Černína, Ph.D., ve věci

navrhovatelky: **politické hnutí Česká republika na 1. místě**, IČO: 19882149
sídlem Jankovcova 1535/2a, Praha 7
zastoupená advokátem JUDr. Miroslavem Pindešem, Ph.D.
sídlem Zámecká 550, Bučovice

proti odpůrcům: 1. **Krajský úřad kraje Vysočina**
sídlem třída Žižkova 1882/57, Jihlava

2. **politické hnutí Stačilo!**
sídlem Václavov 741/12, Miroslav
jednající volebním zmocněncem Petrem Šimůnkem
bytem Zelenohorská 483/14, Praha 8

o návrhu na zrušení rozhodnutí Krajského úřadu Kraje Vysočina ze dne 15. 8. 2025, č. j. KUJI 69039/2025, o registraci kandidátní listiny politického hnutí Stačilo! pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 3. a 4. října 2025,

takto:

- I. Návrh se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. V této věci se soud zabýval výkladem § 31 až § 33 zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů („volební zákon“). Posuzoval, zda politické hnutí Stačilo! („Stačilo!“) kandiduje v Kraji Vysočina ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konaných ve dnech 3. a 4. října 2025 („volby 2025“) jako tzv. „skrytá koalice“.

II. Návrh

2. Návrhem doručeným soudu dne 20. 8. 2025 se navrhovatelka domáhala zrušení rozhodnutí Krajského úřadu Kraje Vysočina („krajský úřad“) ze dne 15. 8. 2025, č. j. KUJI 69039/2025 (dále též „rozhodnutí o registraci“), o registraci kandidátní listiny politického hnutí Stačilo! pro volby 2025. Uvedla, že Stačilo! se dohodlo s dalšími politickými stranami [Komunistická strana Čech a Moravy („KSČM“), Sociální demokracie („SOCDEM“), Česká strana národně sociální („ČSNS“) a Spojení demokraté – Sdružení nezávislých („SD-SN“)] na společné kandidatuře do voleb 2025. Účelem spojení Stačilo! a těchto stran je dle navrhovatelky obejítí aditivní uzavírací klauzule pro

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

koalice obsažené v § 49 volebního zákona. Stačilo! nepůsobí jako samostatné politické hnutí, ale fakticky za něj rozhodují orgány zmíněných politických stran. Kandidátní listina hnutí Stačilo! je ve skutečnosti kandidátní listinou koalice těchto politických stran. O tom svědčí mj. právo veta, které mají politické strany v případě jednání o přistoupení dalších členů koalice. Spolupráce Stačilo! a zmíněných politických stran naplňuje čtyři znaky koalice (společné orgány rozhodující o kandidátech, mechanismus vetování, společný volební program, deklarace o ustavení společného poslaneckého klubu). Kandidátní listina však byla registrována jako kandidátní listina samostatného politického hnutí Stačilo!. Účelovým jednáním Stačilo! tak dochází k obcházení aditivní uzavírací klauzule pro koalice obsažené v § 49 volebního zákona, k narušení rovnosti podmínek politické soutěže a její transparentnosti. V daném případě se nelze dovolávat závěrů vyslovených v nálezů Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 44/17 (N 20/104 SbNU 191) k popření aplikovatelnosti aditivní klauzule 11 % hlasů.

III. Vyjádření účastníků

3. Krajský úřad ve vyjádření k návrhu popsal průběh registračního řízení. Při posouzení kandidátní listiny krajský úřad vycházel z textu volebního zákona, z usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2017, č. j. Vol 57/2017-24, a z nálezů Ústavního soudu ze dne 28. 5. 1996, sp. zn. I. ÚS 127/96. Při nedostatku právní regulace je dle krajského úřadu relevantní pouze rozhodnutí samotného politického subjektu, zda se chce voleb účastnit samostatně nebo jako koalice. V rámci formálního registračního řízení nemá krajský úřad povinnost odhalovat a posuzovat míru spolupráce subjektů zastoupených na kandidátní listině. Krajský úřad proto navrhl, aby soud návrh zamítl.
4. Stačilo! ve vyjádření k návrhu namítlo, že byl podán osobou zjevně neoprávněnou, neboť advokát navrhovatelky byl k podání návrhu zmocněn statutárním orgánem navrhovatelky (předsedou hnutí), a nikoliv jejím volebním zmocněncem. Pokud by byl podán nový návrh na základě plné moci udělené zmocněncem navrhovatelky, jednalo by se o návrh opožděný. Dále uvedlo, že není skrytou koalici, ale registrovaným řádně fungujícím politickým hnutím. Nejedná se o prázdnou entitu, neboť má ustavené orgány a členskou strukturu. Krajský úřad postupoval v souladu se zákonem, povahou registračního řízení a zavedenou praxí spočívající v tom, že na kandidátkách politických stran kandidují členové různých stran nebo dochází k uzavírání dohod s podporujícími subjekty. Pojetí koalice v právním řádu a v soudní praxi je formální – koalici je pouze takové uskupení dvou a více politických subjektů, jež se takto samy označí a postupují ve volbách společně. Stačilo! nenaplnuje pojmové znaky koalice, ani jiné prvky či standardy koaliční spolupráce. Stačilo! neuzavřelo koaliční smlouvu s žádným jiným registrovaným politickým subjektem. Uzavření memorand o spolupráci je výsledkem svobodné vůle Stačilo!. Registrace Stačilo! k volbám 2025 je v souladu s dosavadní praxí a judikaturou soudů týkající se koaličních kandidátních listin. Za absurdní považuje Stačilo!, že navrhovatelka sama na svých kandidátních listinách pro volby 2025 navrhla kandidáty z jiných politických stran a hnutí (celkem 37). Stačilo! navrhlo, aby soud návrh odmítl, nebo zamítl.

IV. Podmínky řízení

5. Podle § 32 odst. 5 volebního zákona *činí politická strana, politické hnutí nebo koalice úkony ve volebních věcech prostřednictvím svého zmocněnce. Zmocněncem nebo jeho náhradníkem je fyzická osoba, která je takto označena na kandidátní listině; nemůže jím být osoba mladší 18 let, osoba s omezenou svéprávností nebo kandidát. Úkony svého zmocněnce ve volebních věcech je politická strana, politické hnutí nebo koalice vázána. Svého zmocněnce a jeho náhradníka může politická strana, politické hnutí nebo koalice písemně odvolat; zmocnění zaniká okamžikem doručení tohoto odvolání krajskému úřadu.*

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

6. Podle § 3 odst. 1 věta první zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, jsou strany a hnutí právníckými osobami, které dle § 6 odst. 2 písm. b) bod 6 a 7 téhož zákona musí ve svých stanovách definovat statutární orgány a způsob, jakým tyto statutární orgány za stranu či hnutí jednají navenek.
7. Podle § 86 volebního zákona se může mimo jiné *politická strana, politické hnutí nebo koalice, která podala kandidátní listinu domáhat ochrany u soudu podle zvláštního právního předpisu proti provedení registrace kandidátní listiny do 2 dnů od doručení rozhodnutí.*
8. Podle § 97a odst. 3 volebního zákona *je lhůta určená podle dnů zachována, je-li poslední den lhůty učiněn úkon u příslušného orgánu, a to nejpozději do 16.00 hodin.*
9. Stačilo! namítlo, že návrh byl podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou, neboť plná moc byla zvolenému zástupci udělena přímo navrhovatelkou (jejím statutárním orgánem) a nikoliv volebním zmocněncem. Z výše citovaného § 32 odst. 5 volebního zákona skutečně vyplývá, že za politickou stranu jedná ve volebních věcech (kam nepochybně patří i volební soudnictví) její zmocněnec. Volební zákon současně na některých místech výslovně uvádí, kdy je ten který úkon oprávněn provést výlučně zmocněnec (např. podání kandidátní listiny dle § 31 odst. 3). *A contrario* tedy volební zákon nevylučuje, aby v jiných případech jednal za politickou stranu i jiný subjekt. Typicky se bude jednat právě o statutární orgán politické strany, který je oprávněn jednat za politickou stranu navenek bez omezení (viz výše citovaná úprava zákona č. 424/1991 Sb.).
10. Z hlediska naplnění procesních podmínek je ale podstatné, že nedostatek plné moci je nedostatkem podmínky řízení, který lze odstranit (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 11. 2017, č. j. Vol 65/2017-24). Navrhovatelka dne 26. 8. 2025 předložila soudu plnou moc k podání návrhu podepsanou za navrhovatelku jejím volebním zmocněncem. Eventuální vada tak byla odstraněna.
11. Ve vztahu ke včasnosti návrhu soud pouze konstatuje, že lhůta k jeho podání uplynula ve středu 20. 8. 2025 v 16:00 hodin (§ 86 ve spojení s § 97a odst. 3 volebního zákona). Návrh byl soudu doručen do datové schránky dne 19. 8. 2025 v 13:28 hodin, tedy včas.
12. Vzhledem k tomu, že byly splněny i další podmínky řízení, soud přistoupil k meritornímu posouzení návrhu.
13. Závěrem této části soud považoval za vhodné vyjádřit se k otázce, zda je povolán v této fázi volebního procesu (registrační řízení) navrhovatelkou vznesenou otázku řešit, nebo zda se jedná až o problém případné neplatnosti voleb, hlasování či volby kandidáta, k níž je příslušný Nejvyšší správní soud po skončení voleb. Podle názoru soudu jde o materii, která musí být řešena a s konečnou platností vyřešena již v registračním řízení (resp. v soudním přezkumu registračního řízení). To, zda určitý subjekt kandiduje ve volbách jako politická strana (hnutí) nebo koalice, má dopad jak na průběh volební kampaně, tak i na výsledek voleb v podobě vyšší aditivní klauzule pro koalice. Jednotliví aktéři voleb – politické strany (hnutí), koalice, voliči, ale též volební orgány – proto musí již v okamžiku ukončení registračního řízení a jeho soudního přezkumu vědět, s kým a jak mají počítat. Za zdrženlivější (resp. v souladu s principem zdrženlivosti soudu při přezkumu voleb a předvídatelnosti volebního procesu) je třeba považovat zásah soudu do volebního procesu již ve fázi registrační, než kdyby Nejvyšší správní soud až po skončení voleb konstatoval, že určitý subjekt měl správně kandidovat jako koalice, a protože nedosáhl aditivní klauzule, tak je volba jeho kandidátů neplatná. Obrazně řečeno, způsobilost jednotlivých závodníků účastnit se závodu je lepší prověřit již před startovním výstřelem namísto vyřazení některého z nich až po skončení závodu, protože jeho vozidlo překračuje požadované parametry. Krajský soud je proto oprávněn přezkoumat, zda byl určitý subjekt správně zaregistrován jako politická strana (hnutí) nebo jako koalice v rámci přezkumu rozhodnutí o registraci podle § 89 odst. 1 písm. c) zákona č. 150/2002

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“). Jeho rozhodnutí v této věci je konečné a nelze jej zpochybňovat v dalších fázích soudního přezkumu voleb (obdobně viz Kühn, Z., Kocourek, T. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 739 a 753).

V. Posouzení věci

V.A) Výklad pojmu koalice ve volebním zákonu

14. Podle § 31 odst. 1 volebního zákona *mohou kandidátní listiny pro volby do Poslanecké sněmovny podávat registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalice; za kandidátní listinu podanou koalicí se považuje ta, kterou všechny společně kandidující politické strany a politická hnutí jednoznačně na kandidátní listině jako koaliční označí, uvedou, kdo je členem koalice, a stanoví její název.*
15. Podle § 31 odst. 2 volebního zákona *může každá politická strana, politické hnutí a koalice podat pro volby do Poslanecké sněmovny v každém volebním kraji pouze 1 kandidátní listinu; pokud politická strana a politické hnutí podávají samostatně kandidátní listinu, nemohou již být součástí koalice. Každá politická strana a politické hnutí může být členem pouze 1 koalice. Koalice musí být složena ze stejných politických stran nebo politických hnutí ve všech volebních krajích. Kandidát může být uveden pouze na 1 kandidátní listině pro volby do Poslanecké sněmovny.*
16. Jádrem předloženého sporu je otázka, kdo je koalicí ve smyslu volebního zákona.
17. Krajský soud zvažoval dva výklady volebního zákona. Oba se na první pohled jeví jako hájitelné. Ten první říká, že volební zákon v § 31 odst. 1 obsahuje subjektivní definici koalice, podle níž je koalicí jen takové uskupení politických subjektů, které se za koalici prohlásí na své kandidátní listině. Upřednostňuje tedy svobodnou vůli spolupracujících politických subjektů. K tomuto výkladu se ale nakonec krajský soud nepřiklonil.
18. Podle druhého výkladu obsahuje volební zákon objektivní prvky, které definují koalici v materiálním smyslu. Nejedná se přitom o definici přímou (explicitní), což ovšem v právním řádu není nic neobvyklého. Ačkoliv existuje řada zákonů obsahujících stovky definic nejrůznějších pojmů (zpravidla pouze pro účely toho kterého předpisu), zákonodárce valnou část používaných slovních výrazů nedefinuje. Částečně proto, že předpokládá všeobecnou srozumitelnost daného pojmu, částečně proto, že užitý pojem je definován nepřímo prostřednictvím dalšího zákonného textu. Například občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) nedefinuje pojem „člověk“. Důvodem jistě není jenom to, že tento pojem je obecně srozumitelný, ale též to, že občanský zákoník o „člověku“ hovoří na řadě míst a tím ho současně definuje. Z občanského zákoníku tak např. vyplývá, že člověk má právní osobnost (§ 23), odpovídá za své jednání (§ 24), musí být počat (§ 25) a také musí zemřít (§ 26) atd. Tyto objektivní prvky tedy nepřímo definují pojem „člověk“.
19. Obdobně je možno nahlížet na pojem „koalice“ ve volebním zákoně. Ten má jednak svůj obvyklý význam jednoduše pochopitelný pro průměrného voliče. Současně je však definován dalšími ustanoveními. Především z § 31 odst. 1 věta před středníkem vyplývá, že ve volbách do Poslanecké sněmovny mohou kandidovat jen dva typy subjektů – politické strany (a politická hnutí, což je ovšem právně totéž) a jejich koalice. Z toho je zřejmé, že koalicí je sdružení alespoň dvou politických stran (hnutí) za účelem společné kandidatury do Poslanecké sněmovny. Tato definice plyne přímo z textu volebního zákona, který z ní vychází v řadě ustanovení. Takto ji vnímá též Ústavní soud v nálezu ze dne 3. 2. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 44/17 (např. v bodu 177 „*sjednocení politických stran na jedné společné kandidátní listině*“). Nutnou podmínkou vzniku koalice je přitom dohoda politických stran či hnutí – její obsah ani forma není nijak předepsána; postačuje, že jejím předmětem je společná kandidatura do konkrétních voleb.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

20. Stejně chápe pojem „koalice“ i politologická nauka a odborná literatura z oblasti ústavního práva (srov. Horák, F.; Vartazaryan, G. *"Stačilo!" obcházení právní úpravy předvolebních koalic. Analýza současné definice koaličních kandidátních listin pro volby do Poslanecké sněmovny a návrhy de lege ferenda*. In: Právník 6/2025).
21. Krajský soud tedy uzavírá, že podle druhého možného výkladu je třeba za koalici považovat společnou kandidaturu alespoň dvou politických stran či hnutí na jedné kandidátní listině na základě dohody těchto stran či hnutí. Uzavřením takové dohody strany či hnutí provedly volbu, že nebudou ve volbách kandidovat samostatně (což je druhá zákonem připuštěná možnost kandidatury a žádnou jinou – třetí – volební zákon nezná). Podají-li tedy takové strany či hnutí společnou kandidátní listinu, pak jim nesvědčí právo, nýbrž povinnost označit kandidátní listinu jako koaliční ve smyslu § 31 odst. 1 věta za středníkem volebního zákona. Smyslem citovaného ustanovení tedy není ponechat na vůli kandidujícího seskupení politických stran či hnutí, zda se vůbec za koalici prohlásí, nýbrž jde o vyjádření dalších povinností ve vztahu ke kandidátní listině podávané objektivně definovanou koalici. Jazykové znění citovaného ustanovení sice uvedenému výkladu příliš nenاسvědčuje, hovoří však pro něj argumenty historické, systematické a teleologické.
22. Předně je nastíněný výklad v souladu s vůlí historického zákonodárce. Důvodová zpráva k zákonu č. 204/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb. a nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 243/1999 Sb., zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, v bodě 45 uvádí: „*Navrhuje se jednoznačně přímo v zákoně vymezit, co se rozumí pojmem „koalice“*“. Zákonodárce tedy při novelizaci volebního zákona zjevně zamýšlel formulovat doplnění § 31 odst. 1 tak, že bude obsahovat definici koalice.
23. Původní zákonný text § 31 odst. 1 volebního zákona před uvedenou novelou zněl takto: „*Kandidátní listiny pro volby do Poslanecké sněmovny mohou podávat politické strany, kterým není pozastavena činnost,⁹⁾ nebo koalice, a to pouze prostřednictvím zmocněnce nejpozději do 60 dnů přede dnem voleb ve dvojím stejnopise zapisovateli krajské volební komise.*“
24. Výše citovaná novela jej změnila následovně: „*Kandidátní listiny pro volby do Poslanecké sněmovny mohou podávat registrované politické strany a politická hnutí, jejichž činnost nebyla pozastavena,⁹⁾ a jejich koalice; za kandidátní listinu podanou koalicí se považuje ta, kterou všechny společně kandidující politické strany a politická hnutí jednoznačně na kandidátní listině jako koaliční označí, uvedou, kdo je členem koalice, a stanoví její název.*“ (podtržení a zvýraznění doplněnou soudem).
25. Zákonodárce tedy použitím slova „jejich“ jednoznačně stanovil, že koalicí je subjekt složený výlučně z politických stran (hnutí), přičemž z logiky věci musí jít alespoň o dvě takové strany nebo hnutí. Dále pak použitím slova „všechny“ zakotvil, že se musí jednat o subjekt ustanovený na základě svobodné vůle všech dotčených politických stran (hnutí), tedy na základě jejich institucionální dohody.
26. Pokud by pak soud akceptoval první výklad o subjektivní definici koalice, popřel by tím nejen úmysl historického zákonodárce, ale zpronevěřil by se i systematickému zákonu a teorii o racionálním zákonodárci. Nutně by totiž musel konstatovat, že celý systém různých specifických pravidel a omezení, jež mají dopadat na koalice, je do zákona vtělen zcela zbytečně, neboť v důsledku subjektivní definice pojmu „koalice“ záleží zcela na vůli adresáta regulace, zda na sebe daná omezení vztáhne, či nikoliv. Volební zákon by se v této části stal zcela bezzubým. A každé uskupení politických stran a hnutí, které by se za koalici poctivě označilo, by muselo být považováno za hlupáka, nebo přinejmenším idealistického snílka.

27. Nutno říci, že i soudy v minulosti tíhly spíše k první možnosti výkladu. Jak Ústavní soud v nálezu I. ÚS 127/96, tak i Nejvyšší správní soud v usnesení č. j. Vol 57/2017-24, vycházely z toho, že v první řadě záleží na svobodné vůli spolupracujících subjektů, zda budou vystupovat jako koalice a takto svou kandidátní listinu označí, nebo zda se samy budou považovat za politickou stranu či hnutí a takto se s nimi bude ve volebním procesu nakládat.
28. Krajský soud tento náhled nesdílí. Je totiž potřeba vidět, kam uvedený výklad českou politickou scénou dovedl a kam ji ještě hypoteticky může dovést v budoucnu. Nejprve je ovšem potřeba vysvětlit, jaké dva typy zákonných omezení dopadají na volební strany, které kandidují jako koalice, a jaký smysl tyto dva typy omezení sledují.
29. V podaném volebním návrhu se zdůrazňuje zejména aditivní uzavírací klauzule. Znamená to, že k tomu, aby se kandidáti koalice dostali do Poslanecké sněmovny, musí koalice jako celek získat vyšší procento hlasů než samostatná politická strana či hnutí (podle počtu členů koalice 8 či 11 %). A jaký je smysl tohoto omezení? Má zejména zabránit atomizaci parlamentu a ztrátě jeho akceschopnosti. Jinými slovy, má se předcházet tomu, že se Poslanecká sněmovna rozpadne na velké množství malých poslaneckých klubů, které budou jen velmi obtížně nalézat společná řešení politických otázek a nebudou schopny se shodnout na legislativě, jejíž tvorba je hlavním úkolem zákonodárního sboru (takový vývoj byl dobře patrný například v době první Československé republiky). Chráněnou hodnotou je zde tudíž efektivita vládnutí.
30. Často se ale zapomíná na to, že koalice čelí ještě další skupině omezení, která má poněkud jiný smysl. Konkrétně má koalice povinnost se za koalici označit a uvést u každého kandidáta, zda je členem některého z koaličních partnerů, nebo je bez politické příslušnosti, a který koaliční partner jej na společnou kandidátní listinu navrhl. Konečně je tu i zákaz, aby se politická strana či hnutí účastnila více různých koalic nebo aby v některých krajích kandidovala v koalici a v jiných samostatně. Všechny tyto restriktce si kladou za cíl zachovat průhlednost volebního procesu pro voliče. Bez nich může být volič snadno uveden v omyl, hlasovat pro politické uskupení, které ve skutečnosti v určité oblasti svého působení vůbec nehodlá hájit jeho zájmy, a může tak dostat svým hlasem do zákonodárního sboru zastupitele, o jejichž politickém směřování vůbec nic netuší.
31. Je pravda, že k obcházení této druhé sady pravidel prozatím v české politické praxi nedochází. Skryté koalice se vytvářejí zejména s cílem vyhnout se aditivní uzavírací klauzuli. Ale pokud budou správní soudy i nadále důsledně uplatňovat názor, že koalici je pouze takové uskupení, které se za koalici prohlásí, můžeme se velmi snadno v budoucnu dočkat i porušování těchto pravidel politické soutěže. Politická strana se bude moci rozhodnout, že zatímco v jednom kraji bude kandidovat sama za sebe, v jiném kraji je pro ni výhodnější tak učinit jako součást uskupení, které je sice fakticky koalici, ale neoznačuje se tak. V různých krajích budou moci mít takovéto skryté koalice různá složení podle toho, zda ta která politická strana, která se na koalici podílí, je či není v daném kraji populární, a do jaké míry hrozí, že bude zmínka o ní na kandidátní listině dráždit či odrazovat tamní voliče skryté koalice. A nepřiznaná koalice umožní neuvádět na kandidátní listině údaj, který ze zúčastněných subjektů navrhl kterého kandidáta. Díky tomu by mohly okrajové či extremistické politické strany skrývat skutečnou míru svého vlivu uvnitř koalice tím, že na kandidátní listinu umístí výhradně nestraníky (kteří z dané strany účelově vystoupili krátce před svou nominací) a nebudou se k jejich nominaci otevřeně hlásit.
32. Výsledkem může být naprostá nepřehlednost volebního procesu pro běžného voliče. Přitom Ústavní soud charakterizuje svobodné volby takto: „*Jedním z předpokladů, aby mohl lid projevit své názory ve volbách, je to, aby jednotliví voliči byli schopni v hlasovacích lístcích identifikovat, komu dávají svůj hlas. Právní úprava tudíž musí zajistit to, že volič bude schopen rozlišit jednotlivé kandidující subjekty navzájem a že bude schopen každý z kandidujících subjektů propojit s konkrétní politickou silou. Otázkou, zda právní úprava umožňuje voliči identifikovat, komu dává svůj hlas, je třeba řešit z hlediska průměrného voliče, tedy takového, který čerpá*

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

informace o volbách z běžných sdělovacích prostředků a nedisponuje odbornými znalostmi o volbách, právními, politologickými, sociologickými ani jinými obdobnými“ [nález sp. zn. II. ÚS 3181/18 ze dne 31. 12. 2018 (N 206/91 SbNU 635), body 22-24].

33. Vidíme tedy, že při volbě mezi liberálním výkladem, který nechává rozhodnutí, zda se jedná o koalici, na samotném politickém subjektu, a mezi striktnějším přístupem, který prosazuje spíše objektivní a materiální pojetí toho, co je to koalice, se do hry dostává několik hodnot. Na straně liberálního přístupu je to především svoboda politické soutěže. Striktnější přístup však zdůrazňuje, že politická soutěž má být nejen svobodná, ale také rovná a férová. Kromě toho chrání i transparentnost politického procesu, a prostřednictvím vyšší informovanosti voličů také jejich svobodnou vůli. A nadto přispívá k efektivnímu vládnutí.
34. Podle krajského soudu tak vážení různých hodnot vyznívá jednoznačně ve prospěch přístupu, podle něhož jakékoliv uskupení politických stran a hnutí, které má fakticky povahu koalice, by se tak mělo na své kandidátní listině transparentně označit. A mělo by v důsledku toho přijmout všechna omezení, která z toho vyplývají.
35. Krajský soud dodává, že náhled na definici pojmu „koalice“ a na výčet jejích povinností, který v této věci zaujal, není ve skutečnosti s dosavadní judikaturou k dané problematice v rozporu. Odkaz Stačilol! na nález sp. zn. I. ÚS 127/96 není podle krajského soudu přílehavý, neboť v něm se Ústavní soud vyjadřoval k právní úpravě účinné v roce 1996 a především ke zcela odlišným skutkovým okolnostem. Za zásadní odlišnost soud považuje fakt, že v daném případě nutila Ústřední volební komise stěžovatele, tj. politickou stranu „Svobodní demokraté – Liberální strana národně sociální (SD – LSNS)“, aby se do voleb zaregistroval jako koalice, ačkoliv navrhovatel vznikl před volbami sloučením dvou politických stran, které při té příležitosti jako politické subjekty zanikly. To je kvalitativně úplně jiný případ než pozdější kauzy, v nichž se politické subjekty sdružily jen pro účely volební agitace a zachovaly si pro dobu po volbách samostatnou existenci. Nyní posuzovaná věc tudíž vyžaduje samostatné posouzení rozhodných skutkových i právních otázek, a závěry citovaného nálezu na ni nelze bez dalšího aplikovat.
36. Ani Nejvyšší správní soud v usnesení č. j. Vol 57/2017-24, na které taktéž poukazuje Stačilol!, nezaujal čistě liberální výklad, podle kterého je rozhodující, jak kandidující politické strany označí svou kandidátní listinu. Toto pojetí totiž relativizoval, neboť dále posuzoval, zda se strana TOP 09 dopustila obcházení zákona. Stejně jako nyní krajský soud, i Nejvyšší správní soud hodnotil materiální znaky koalice a výslovně odlišil situaci, kdy samostatně kandidující strana na své kandidátní listině uvede člena jiné politické strany, a kdy tedy plně postačí domluva této strany a člena jiné politické strany. Právě v takovém případě, kdy nejde o dohodu na úrovni více politických stran, podle Nejvyššího správního soudu nelze podanou kandidátní listinu v žádném případě považovat za koaliční ve smyslu § 31 odst. 1 volebního zákona – toto rozlišení pak vyvozuje z uvedeného ustanovení zákona (srov. odst. 26 usnesení č. j. Vol 57/2017-24). Jinými slovy tedy může ve smyslu § 31 odst. 1 volebního zákona nastat situace, kdy bude nutné kandidátní listinu považovat za koaliční, přestože ji tak dotčený subjekt neoznačil.
37. Krajský soud uznává, že Nejvyšší správní soud tuto úvahu předestřel spíše v teoretické rovině. Navrhovatel v dané věci výslovně upozorňoval na to, že strana TOP 09 s Liberálně ekologickou stranou a se stranou Koruna česká, jejichž kandidáty umístila na svou kandidátní listinu, sladřovala politické programy. To by mohlo svědčit spíše o institucionální spolupráci na úrovni zúčastněných stran. Přesto se Nejvyšší správní soud touto skutkovou okolností vůbec nezabýval. I tak lze ale z citovaného rozsudku dovodit, že Nejvyšší správní soud evidentně nezastává ryze subjektivní náhled na pojem „koalice“ (kdo se tak označí), ale obohacuje jej – přinejmenším proklamativně – i o prvek objektivní (kdo se tak jeví).

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

38. Kromě toho se krajský soud domnívá, že i kdyby měly být nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 127/96 i usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. Vol 57/2017-24 považovány za argument pro subjektivní definici koalice, pak byly v tomto ohledu implicitně překonány nálezem Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 44/17 (N 20/104 SbNU 191). Ústavní soud v tomto nálezu opakovaně zdůraznil, že při posuzování ústavnosti napadených ustanovení volebního zákona nelze vycházet jen z jejich izolovaného čtení, nýbrž je třeba je zasadit do celkového mechanismu vytvořeného volebním zákonem. Ústavní soud pak sice výslovně neřešil definici koalice ve volebním zákonu, nicméně zabýval se ústavností aditivních klauzulí pro koalice, které v tehdejší výši 10, 15 a 20 % shledal protiústavními. Jestliže by však za koalici bylo možné považovat pouze subjekt, jenž se za ni prohlásí v kandidátní listině, ztrácí podrobná argumentace Ústavního soudu v bodech 156 – 180 nálezu jakýkoliv smysl. Pro Ústavní soud by totiž nebylo nic jednoduššího než návrh ve vztahu k napadeným aditivním klauzulím zamítnout s argumentem, že volební zákon přece umožňuje se těmito aditivním klauzulím vyhnout tím, že se koalice za koalici v kandidátní listině neoznačí. Aditivní klauzule by v tomto ohledu bylo možno považovat za nefunkční, avšak nikoliv za protiústavní. Stejně jako soud vychází z idey rozumného zákonodárce, musí vycházet i z idey rozumného Ústavního soudu a uzavřít, že jeho argumentace je smysluplná pouze v případě, pokud Ústavní soud chápe koalice z pohledu materiálního, a nikoliv formálního.

V.B) Povinnosti krajského úřadu v souvislosti s registrací koalice

39. Podle § 33 odst. 1 volebního zákona *krajský úřad přezkoumá ve lhůtě od 66 do 60 dnů přede dnem voleb předložené kandidátní listiny. Není-li kandidátní listina podána v souladu s § 31, nemá-li náležitosti podle § 32 nebo obsahuje-li nesprávné údaje, vyzve krajský úřad písemně prostřednictvím zmocněnce politickou stranu, politické hnutí nebo koalici nejpozději 58 dnů přede dnem voleb, aby závady odstranila do 50 dnů přede dnem voleb.*
40. Podle § 33 odst. 3 volebního zákona *krajský úřad ve lhůtě 49 dnů přede dnem voleb rozhodne*
a) o registraci bezvadné kandidátní listiny,
b) o odmítnutí kandidátní listiny, jestliže není podána v souladu s § 31 nebo kandidátní listina neobsahuje náležitosti podle § 32 a nápravy nelze dosáhnout postupem podle odstavců 1 a 2.
41. Krajský úřad i Stačilo! argumentují tím, že registrační řízení má formální povahu a že v jeho rámci není možné posuzovat, jakým způsobem spolu různé subjekty spolupracují. Krajský soud nepopírá, že registrační řízení je specifickým druhem správního řízení, jehož účelem je především ověřit, zda kandidující subjekty splnily zákonem stanovené podmínky. Rovněž s ohledem na krátký časový úsek, který má krajský úřad k dispozici, se nepředpokládá, že by se v registračním řízení provádělo rozsáhlé dokazování. To ovšem současně neznamená, že by se měla role krajského úřadu redukovat na pouhé sběrné místo kandidátních listin.
42. Ústavní soud v opakovaně citovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 3181/18 zdůraznil, že ze základního práva na svobodné volby nevyplývá pro veřejnou moc primárně povinnost zdržet se určitého jednání a nezasahovat, ale naopak pozitivní závazek přijmout taková opatření, která umožní konání svobodných voleb (bod 21). Ve vztahu k registračnímu úřadu pak dospěl k závěru, že je povinen zabývat se tím, zda kandidátní listina není vadná, což může spočívat i v zaměnitelnosti názvu volební strany s názvem politické strany či hnutí, které nejsou součástí volební strany. Registrační úřad je tedy povinen tuto skutečnost zjistit z rejstříku politických stran a v případě shledané zaměnitelnosti vyzvat k odstranění této vady (bod 38). Ačkoliv se tento nálezy týkal voleb do zastupitelstev obcí, není důvodu jej nepoužít na obdobnou úpravu volebního zákona.
43. Jak vyplývá z výše citovaného § 33 odst. 1 volebního zákona, krajský úřad je mimo jiné povinen ověřit soulad kandidátní listiny s § 31 téhož zákona. Jak bylo výše vyloženo, ten umožňuje podat kandidátní listinu výlučně politické straně (hnutí) nebo koalici politických stran (hnutí). O koalici

jde přitom tehdy, pokud na jedné kandidátní listině kandidují alespoň dvě politické strany či hnutí na základě dohody těchto stran či hnutí. Pokud taková kandidátní listina není označena jako koaliční, může se jednat o vadu, kterou je krajský úřad povinen odstranit. Nejde přitom o žádné sofistikované úvahy ani extenzivní dokazování, neboť kandidatura více stran je zjevná přímo z kandidátní listiny a dohoda mezi stranami o společné kandidatuře je věc zpravidla veřejně známá, neboť jde o součást politického marketingu.

44. Stručně řečeno – ověřit, že na kandidátní listině, která není označena jako koaliční, jsou uvedeni kandidáti různých politických stran a hnutí, není nijak náročné a jedná se o čistě formální úkon. Následovat může ze strany krajského úřadu velmi krátká a jednoduchá výzva, aby politická strana vysvětlila, proč se neoznačuje za koalici. A pokud přijmeme výklad, podle kterého je koalici jakékoliv uskupení politických stran či hnutí (jako celků), bude i poměrně jednoduché z médií ověřit tvrzení, kterým se daná politická strana či koalice bude proti označení za koalici bránit. Relevantní by mohla být prakticky jen taková obrana, která bude poukazovat na to, že se jedná o spolupráci s některými jednotlivci z jiné politické strany, nikoliv o spolupráci na úrovni programové, agitační a podobně.
45. Pokud by soud akceptoval, že krajský úřad nemůže otázku kandidatury koalic ověřovat a může vycházet jen z toho, jak je kandidátní listina označena, musel by současně akceptovat i na první pohled absurdní důsledky takového výkladu – jako s koalicí by se totiž muselo nakládat i s politickou stranou, která se na kandidátní listině (ať už omylem nebo vědomě) za koalici označí, ačkoliv materiálně o žádnou koalici nejde. Nebo ještě hůř – jako koalici by bylo třeba posuzovat i situaci, kdy se jedna politická strana (hnutí) dohodne jen s několika rebely z druhé politické strany, že za ni budou kandidovat, a současně kandidátní listinu označí jako koalici obou stran. Statutární orgány druhé politické strany přitom o takovém postupu neví a v koalici kandidovat nechťejí. Bez možnosti krajského úřadu tuto otázku ověřit by byla druhé politické straně znemožněna samostatná kandidatura a zároveň by zůstala zcela bez ochrany (kterou by jí logicky nemohl poskytnout ani následně soud).
46. Lze tedy uzavřít, že krajský úřad je podle § 33 odst. 1 volebního zákona povinen ověřit, zda kandidátní listinu podal k tomu oprávněný subjekt. Pokud kandidátní listina obsahuje kandidáty různých politických stran a hnutí a současně není označena jako koaliční, je krajský úřad povinen vyzvat příslušného zmocněnce, aby vysvětlil, proč se neoznačuje za koalici, případně (je-li dohoda mezi těmito politickými stranami veřejně známá ze sdělovacích prostředků) jej přímo vyzvat k odstranění vady a označení kandidátní listiny za koaliční. Jestliže vada nebude odstraněna, krajský úřad kandidátní listinu odmítne podle § 33 odst. 3 písm. b) volebního zákona.

V.C) Aplikace na projednávanou věc

47. Úvodem krajský soud podotýká, že ohledně skutkových okolností nebylo mezi účastníky sporu a ostatně se jedná o skutečnosti veřejně známé. Soud proto pro nadbytečnost neprováděl důkazy navržené účastníky řízení [srov. obdobně nálezy sp. zn. II. ÚS 3764/12 ze dne 13. 5. 2014 (N 91/73 SbNU 517), bod 27].
48. Skutkový stav podle krajského soudu jednoznačně svědčí o tom, že volební strana Stačilo! naplňuje všechny znaky koalice. Hnutí Stačilo! uzavřelo dohody (memoranda ze dne 15. 1. 2025 a ze dne 17. 8. 2025) s politickými stranami KSČM, SOCDEM, ČSNS a SD-SN o spolupráci ve volbách 2025. Strany sladily své programové priority a hnutí sestavilo společné kandidátky v jednotlivých krajích. Na nich figurují sice i kandidáti za samotné hnutí Stačilo!, ti jsou ale ve výrazné menšině (tvoří cca 12 % všech kandidátů), zatímco většinu kandidátů (cca 46 %) postavila jedna z politických stran, KSČM. Předvolební agitace probíhá sice pod společnou hlavičkou hnutí Stačilo!, ale politické strany, které hnutí slučuje, nezanikly a nadále mediálně vystupují jako samostatné subjekty (např.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

článek „SOCDEM bude kandidovat za Stačilo!“ na www.stacilo.cz). Jejich kandidáti uvádějí na kandidátkách svou politickou příslušnost k jedné z politických stran. A rozhodně nejde jen o několik „rebelů“ či „přeběhlíků“, ale o výrazné osobnosti jednotlivých politických stran, včetně jejich vedoucích představitelů.

49. Materiálně se tak zcela jednoznačně jedná o koalici uvedených stran a Stačilo!, nikoliv o individuální spolupráci jednotlivců se Stačilo!. Tento závěr je silně podpořen i faktem, že Stačilo! kandidovalo ve dvou předchozích volbách jako přiznaná koalice. Šlo o volby do Evropského parlamentu a o volby do zastupitelstev krajů, obojí v roce 2024. Důvod, proč tak činilo, je prostý. V těchto volbách se neuplatňuje aditivní uzavírací klauzule pro koalice, a nebylo tudíž třeba pravý charakter uskupení zastírat. Ve volbách do Poslanecké sněmovny je procentní hranice volebního zisku nutná pro přidělení mandátů stanovena pro koalice vyšší, proto se koalice Stačilo! vnějškově přetransformovala na politické hnutí. Její skutečná povaha ovšem zůstala stejná.
50. Soud rozumí motivaci uvedených stran a hnutí vyhnout se použitým postupem aditivní klauzuli, nicméně tato motivace nemůže omluvit porušení zákona. Aditivní klauzule byla do volebního zákona vložena právě proto, aby zamezila přílišné fragmentaci politického spektra. Tuto úpravu není možné obcházet po vzoru královny Koloběžky I. vytvořením třetího typu subjektu, jehož kandidaturu volební zákon nepřipouští.
51. Stačilo! a ostatní strany byly tudíž povinny označit společnou kandidátní listinu za koaliční, uvést, kdo je členem koalice, a stanovit její název. Jelikož tak nepostupovaly, byl krajský úřad povinen vyzvat příslušného volebního zmocněnce k odstranění této vady. Pokud krajský úřad namísto toho bez dalšího zaregistroval podanou kandidátní listinu, je jeho rozhodnutí nezákonné.
52. Nutno říci, že uskupení Stačilo! provádí jen to, čeho se již předtím dopustily mnohé jiné subjekty na české politické scéně. Již mnohokrát byli čeští voliči svědky obcházení volebního zákona, když se různá uskupení politických stran snažila vyhnout omezením platným pro koalice. Z nejstarších můžeme zmínit případ Liberálně sociální unie (LSU) ve volbách v roce 1992, do níž se sdružily tři různé politické strany. Jejich funkcionáři se stali členy obou politických subjektů, tedy své mateřské strany i nově vzniklého uskupení, což tehdejší volební zákon umožňoval. Z pozdější doby lze zmínit volby v roce 2017, v nichž kandidovala ODS s podporou strany Soukromníci, TOP 09 umístila na své kandidátky zástupce Liberálně ekologické strany a hnutí STAN v témže roce spojilo své síly s řadou dalších menších politických subjektů. Nikdo z nich se za koalici neoznačil. Obdobnou strategii zřejmě přijaly v letošních volbách politické strany SPD (spolu s několika menšími politickými stranami) a Piráti (spolu se Zelenými).
53. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o odlišnou situaci, než v jaké se nachází uskupení Stačilo!, protože ve výše zmíněných případech byla kandidátka zaštitěna jednou konkrétní, již dříve existující politickou stranou či hnutím. Ale rozdíl je pouze zdánlivý. Podstatné je, že pod jednou „firmou“ vystupuje více fakticky samostatných politických subjektů, které spolupracují na institucionální úrovni. Nechtějí to však otevřeně přiznat, protože by to pro ně bylo nevýhodné – i přes vzájemné spojení by nemusely v politické soutěži o mandáty v poslanecké sněmovně uspět, protože by nepřekročily uzavírací klauzuli platnou pro koalice. Případ hnutí Stačilo! se od dřívějších kauz odlišuje prakticky jen tím, že jeho povaha je patrná již na první pohled a obcházení zákona tu dosáhlo míry zcela očividné a do nebe volající.
54. I přes výše uvedené nemůže být úspěšná argumentace Stačilo! poukazující na ony minulé případy, kdy byla praxe skrytých koalic rovněž použita. V prvé řadě platí, že v žádném právním odvětví se nelze odpovědnosti za porušení zákona zbavit tvrzením, že jiné osoby zákon porušují také. Skutečnost, že toto jednání nebylo v minulosti ze strany soudů postiženo, je dána především tím, že ostatní účastníci politického boje je soudům k posouzení nepředložili. Kde není žalobce, není

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

ani soudce. Jedinými výjimkami jsou dva výše popsané případy – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 127/96 a usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. Vol 57/2017-24. Soud však již vysvětlil, proč k nim nelze v nyní projednávané věci přihlížet. Ani ony proto nemohly vyvolat v účastnících volebního klání legitimní očekávání, že nezákonná praxe skrytých koalic bude tolerována navždy.

55. Dodejme, že roli varovného signálu, že přístup dozorových orgánů k nepřiznaným koalicím se může do budoucna změnit, mohla sehrát i nedávná změna praxe na poli financování politických stran a jejich volebních kampaní. Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí (ÚDHPSH) publikoval letos v únoru výkladové stanovisko, které zpřísňuje výklad pravidel pro financování v případě nepřiznaných koalic. Kandiduje-li určitá politická strana, hnutí či koalice s podporou jiné strany či hnutí, jejich výdaje na kampaň se sečtou a nesmí překročit limit stanovený pro daný typ voleb. A zároveň výše prostředků určených na podporu kandidující strany stranou podporující nesmí přesáhnout 3 mil. Kč (viz <https://pruvodce.udhpsch.cz/pruvodce/podpora-jineho-subjektu-v-kampani/>).
56. S ohledem na vše výše uvedené byly splněny všechny podmínky pro to, aby soud rozhodnutí krajského úřadu o registraci Stačilo! k volbám 2025 v Kraji Vysočina zrušil.

V.D) Proč soud rozhodl o zamítnutí návrhu

57. I přesto, že kandidátní listina hnutí Stačilo! porušuje zákon, neboť není označena jako listina koaliční, nepřistoupil krajský soud ke zrušení provedené registrace. Rozhodl namísto toho o zamítnutí návrhu. Důvody pro tento postup byly dvojí.
58. Tím prvním je princip právní jistoty a předvídatelnosti práva. Nelze totiž zcela přehlížet letitou nezákonnou praxi, ze které registrované uskupení Stačilo! evidentně vycházelo, když svou kandidátní listinu sestavovalo a neoznačilo ji jako koaliční. Soud výše vysvětlil, že sebeobvyklejší nezákonná praxe se jen v důsledku své četnosti nemůže stát zákonnou a založit legitimní očekávání či dobrou víru, jež by je činila nepostižitelným. Určitý společenský rámec pro jednání subjektů účastnících se politického boje ovšem i takováto nezákonná praxe přece jen poskytuje. Stalo-li se obcházení právní úpravy koalic ve volebním zákoně v české politické praxi běžným jevem, nelze nyní, krátce před volbami, zcela překvapivě otočit kormidlem a postihnout za toto jednání v podstatě náhodně vybraný subjekt. Hnutí Stačilo! vlastně jen završilo neblahou tradicí a překročilo mez, za níž se neudržitelnost stávajícího směřování obnažila a stala se zcela patrnou. Zřejmě i proto se hnutí Stačilo! stalo předmětem návrhu jednoho z politických konkurentů na zrušení své registrace.
59. Z ustálené politické praxe vycházel zjevně i žalovaný registrační úřad (a také všechny další krajské úřady). Ten nezafungoval výše nastíněným způsobem a nevyzval Stačilo! k odstranění vad kandidátní listiny ve lhůtě 58 dnů přede dnem voleb (§ 33 odst. 1 volebního zákona). Nejpozději 49 dnů přede dnem voleb by pak musel registrační úřad rozhodnout, zda kandidátní listinu zaregistruje jako bezvadnou, nebo zda její registraci odmítne (§ 33 odst. 3 volebního zákona). Namísto toho krajský úřad provedl registraci Stačilo! bez předchozí výzvy, neboť jeho kandidátní listinu uznal za bezvadnou.
60. Krajský soud ovšem uznává, že kdyby registrační úřad naznačeným způsobem postupoval, tak by ve společenské atmosféře, která dlouhodobě skryté koalice tolerovala, působil jeho zásah překvapivě a politickou scénu by značně rozkolísal. I při dodržení zákonných lhůt by uskupení Stačilo! zbyl již jen velmi krátký čas na reakci a hledání alternativy, která by kandidátům sdružených politických stran a hnutí umožnila účastnit se volebního klání. Sdružené strany by se musely složitě rozhodovat, zda svou kandidátní listinu označí jako koaliční a budou nadále pokračovat jako koalice se všemi omezeními a riziky, které se s tím pojí, nebo zda z volebního boje odstoupí. Případně, zda

budou hledat nějaký kreativní výklad volebního zákona, který by jim umožnil sestavit ještě narychlo samostatné kandidátní listiny a ty dodatečně zaregistrovat (byť volební zákon s ničím takovým nepočítá). To vše by se dělo jen několik málo týdnů před volbami, kdy by katastrofální důsledky takového obrátu pro úspěch volební kampaně politických stran a hnutí sdružených pod hlavičkou Stačilo! už bylo stěží možné jakkoliv zmírnit.

61. Druhým důvodem je pak princip minimalizace zásahu soudní moci do voleb. Podle něj by měly soudy do volebního procesu zasáhnout pouze výjimečně, a to pokud se ostatní prostředky kontroly ukázaly jako neúčinné, nebo nelze spravedlivě požadovat jejich vyčerpání a současně existují konkrétní skutečnosti naznačující porušení těchto pravidel způsobem, který mohl ovlivnit výsledek voleb (srov. usnesení senátu ve věcech volebních Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2014, čj. Vol 18/2014-46, bod 38). Tuto úvahu lze přenést i na řízení o ochraně ve věcech registrace. Jakkoliv zde zásah soudu do vůle voliče není tak výrazný jako v případě prohlášení neplatnosti voleb či hlasování, přece jen může i zde soud svým výrokem volební proces výrazně ovlivnit. I v tomto řízení je tudíž na místě zdrženlivost soudní moci. Zrušení rozhodnutí o registraci by tak podle krajského soudu mělo být vyhrazeno jen pro ty případy, kdy je porušení zákonných podmínek registrace zjevné a nepochybné.
62. O takovýto zjevný a nepochybný případ porušení práva tu nejde, a to opět s ohledem na dosavadní politickou praxi a judikaturu (byť zcela jistě ne ustálenou), která jí do jisté míry nahrávala. Za těchto okolností se zásah soudu, který by podanému návrhu vyhověl, jeví jako příliš tvrdý. V podstatě bez jakéhokoli předchozího varování by se strany seskupené pod hlavičkou hnutí Stačilo! ocitly v situaci, že by byly z volebního klání vyloučeny, a to navíc ve chvíli, kdy do dne voleb zbývá zhruba měsíc. Připomenout lze v této souvislosti i čl. 22 Listiny základních práv a svobod: „*Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.*“ A též čl. 3 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod: „*Vysoké smluvní strany se zavazují konat v rozumných intervalech svobodné volby s tajným hlasováním za podmínek, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidu při volbě zákonodárního sboru.*“ Rozhodnutí soudu o zrušení registrace kandidátní listiny Stačilo! založené na novém výkladu zákonné normy by nepochybně vážně zasáhlo do práva na svobodné volby (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 4. 2008 ve věci *Paschalidis, Koutmeridis and Zaharakis proti Řecku*, stížnost č. 27863/05).
63. Po zvážení celé věci se proto soud rozhodl návrh zamítnout. Současně však považuje za vhodné vyzvat zákonodárce, aby zvážil upřesnění definice pojmu „koalice“ ve volebním zákoně tak, aby se zamezilo vzniku skrytých koalic a s tím spojenému riziku zásahu volebního soudu v budoucnu. Inspiraci pro to, jak by bylo možno volební zákon vhodně upravit, lze najít ve výše citovaném odborném článku (Horák, F.; Vartazaryan, G. „*Stačilo!*“ *obcházení právní úpravy předvolebních koalic. Analýza současné definice koaličních kandidátních listin pro volby do Poslanecké sněmovny a návrhy de lege ferenda*).
64. Soud výše uvedenou argumentaci zaujal i přesto, že mu je známa řada již vydaných usnesení jiných krajských soudů v právně a skutkově obdobných věcech týkajících se kandidatury skrytých koalic do voleb 2025, jejichž odůvodnění jsou postavena na subjektivní definici koalice. K tomu je třeba učinit dvě poznámky.
65. Za prvé, tento stav otevřeně odhalil slabou stránku procesní úpravy soudního přezkumu ve věcech registrace do voleb do Poslanecké sněmovny, která tento přezkum svěřuje krajským soudům. Jejich rozhodování může být roztříštěné. Zákonodárce však již s účinností od 1. 1. 2026 přijal novou úpravu (zákon č. 88/2024 Sb., o správě voleb), podle které bude v případě celostátních voleb ve věcech registrace věcně příslušným Nejvyšší správní soud (§ 81 odst. 2 citovaného zákona). Jeho jediný volební senát bude zárukou jednotnosti v rozhodování i v argumentaci.

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá

66. Za druhé se zdejší soud po vydání argumentačně odlišných usnesení jiných krajských soudů ocitl v situaci připomínající známou pohádku Hanse Christiana Andersena Císařovy nové šaty. Bylo jistě možné zařadit se do průvodu a výše popsané problémy „nevidět“. Rozhodující senát Krajského soudu v Brně se nicméně rozhodl otevřeně říci, že „král je nahý“. Učinil tak i proto, že je vysoce pravděpodobné, že se posuzovanou problematikou bude zabývat Ústavní soud. Krajský soud považuje za prospěšné, aby měl Ústavní soud při svém rozhodování k dispozici různé argumentační linie a mohl o nich uvážit, ať už bude výsledek jeho posuzování jakýkoliv.

VI. Závěr a náklady řízení

67. Krajský soud shrnuje, že volební zákon neobsahuje žádnou výslovnou definici pojmu koalice. Přesto nelze přistoupit na takový výklad, podle kterého je koalicí jen taková volební strana, která se za koalici sama označí. Ze zákona lze naopak dovodit, že koalicí je každé uskupení politických stran či hnutí, které se dohodnou na předvolební spolupráci a sestaví společnou kandidátní listinu pro dané volby. Jestliže volební strana tyto objektivní znaky splňuje, pak má povinnost označit svou kandidátní listinu jako koaliční. Neučiní-li tak, měl by ji registrační úřad vyzvat k odstranění vad kandidátní listiny, případně k poskytnutí vysvětlení, proč ve skutečnosti znaky koalice nenaplnuje. Žalovaný takto nepostupoval a hnutí Stačilo! bez výhrad zaregistroval, ačkoliv jde zcela zjevně o skrytou (nepřiznanou) koalici.
68. Krajský soud proto zvažoval, že by návrhu vyhověl a registraci hnutí Stačilo! k volbám do Poslanecké sněmovny v Kraji Vysočina by zrušil. Nakonec se ale rozhodl návrh zamítnout. Nemohl totiž odhlédnout od společenského kontextu, ve kterém rozhoduje. Zastřené koalice se v české politice staly normou, soudních rozhodnutí k dané problematice bylo málo a vyznívala spíše ve prospěch liberálního přístupu k tvorbě koalic. Aktéři volebního boje tudíž nemohli počítat s tím, že by neoznačení kandidátní listiny za koaliční mohlo vést až k tomu, že se vůbec nebudou moci účastnit voleb.
69. V souladu s § 89 odst. 5 s. ř. s. rozhodl soud o věci bez nařízení jednání.
70. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 93 odst. 4 s. ř. s., podle něhož platí, že na náhradu nákladů řízení ve věcech volebních nemá žádný z účastníků právo.

Poučení:

Proti tomuto usnesení nejsou opravné prostředky přípustné (§ 104 odst. 1 s. ř. s.).

Brno 3. září 2025

Mgr. Milan Procházka v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje: Jaroslava Předešlá